

Dieu et mon droit.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f*1.00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelrecht betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

goed begrepen, maar hij heeft zelf de reden voor aangegeven, als hij zich tot aan de vraag: „hoe is het vruchteloos wachten van het verig gouvernement op eene mededeeling met de beweesingen van den Kardinaal Antonelli te rijmen?

De heer Thorbecke laat het aan den heer Strens over te antwoorden op hetgeen de heer Lightenvelt had aangevoerd. Hij bepaalt er zich bij bovengestelde vraag op te lossen.

10. Vindt hij „geene authentieke bronnen” om de „schijnbare tegenstrijdigheid” op te lossen. Als de spreker daarmee schriftelijke op het oog heeft, dan kunnen wij er, wellicht de nota op het ministerie van Eeredienst en de korrespondentie van onzen gezant te Rome er buiten gelaten, in berusten. De overige authentieke bronnen, toch door den heer Lightenvelt aangewezen, zijn niet onder de oogen van den heer Thorbecke kunnen komen.

2'. Desniettemin ligt de vermoedelijke, *hoogst waarschijnlijke* oplossing, na al wat wij gehoord hebben, voor de hand." Namelijk:

» Men heeft zoodanige mededeeling , als hier bij het »gouvernement werd gewacht, niet willen doen, welligt »ten gevolge van eene op zich zelve loffelijke drijfveer, »welligt om geen advies te ontvangen, dat men meende »misschien niet te kunnen volgen, en in de gedaachte »dat een niet gevolgd advies de goede verstandhouding »kon verstoren." Welligt ook, veroorloven wij ons daar- »bij te voegen, uit eene vrees, die niet geheel ongegrond zou »zijn geweest, dat de zaak al door zou kunnen verdaagd »worden en door die verdaaging verhoord, en verhoord »worden te komen, alsof men niet had gewild, dat de »zaak, als te gemoet werd gezien, niet meer door »ministers, maar door het »te zeggen, niet geheel te »gen, het onderwerp laten aanroeren op de meest op- »pervlakkige wijze, in een vorm, die door den vorigen »minister van Roomsche-Katholieke Eeredienst, en hij »zelf, zal het ons, denk ik, best zeggen, beschouwd »is als een *partikulier gesprek*, waarna zij altijd wachtende bleven op die *wezenlijke, schriftelijke* mededeeling, als aanleiding kon geven, om de zaak in den »ministerraad te brengen en een gouvernement-advies »te formëeren."

Wij gelooven dat in deze regelen ten naastenbij de waarheid ligt opgesloten, als wij aan hetgeen daar gezegd wordt *op de meest oppervlakkige wijze te zijn aangevoerd zonder iets te zeggen* wat meer geven, zooveel namelijk als noodig is om daarvan te maken een *partikulier gesprek* van den Internuntius, die in persoon aan de departementen van Buitenlandsche Zaken en R. K. Eeredienst is verschenen om kenbaar te maken wat er op handen was. Immers, het is blijkbaar dat daar aan hetgeen door den Internuntius moet zijn gezegd te veel ontnomen wordt. Het juiste woord is door den heer Thorbecke desniettemin gezegd. De ministers hebben de mededeeling van den Internuntius opgenomen als een „partikulier gesprek”, waarna zij nog altijd wachtende bleven naar de *wezenlijke*, zoals hij dat noemt, de *schriftelijke* mededeeling. Waarom bleven zij daarop wachten? Wat gaf hun reden om alleen eene *schriftelijke* mededeeling als de *wezenlijke* te beschouwen? Waren zij dan verhinderd om van het door hen als „partikulier gesprek” opgenomen ernstiger notitie te nemen? Konden zij dat niet in den ministerraad hebben gebracht? Waren zij niet gerechtigd daarop een advies te vormen en den H. Stoel van raad te dienen, zoo het noodig werd geacht? Wij antwoorden op die vragen niet, en bepalen ons tot de aanmerking dat de betrokkene ministers blijkbaar niet genoeg acht hebben gegeven, noch waarde gesteld op hetgeen door den Internuntius is gezegd. Hetgeen eene reden te meer is, om te vermoeden dat door hen ligtelijk kan zijn vergeten, wat zij van den beginne, dat zij het hoorden, niet gewichtig genoeg hebben geschat.

Wij meenen dat alzoo door den heer Thorbecke de ware toedragt der aangelegenheid vrij goed is aangegeven. De mondelinge mededeeling van den inhoud der Kerkregeling is door de ministers slechts berecht als een partikulier gesprek, dat voor hen *sans*

consequence was; waarom zij steeds bleven wachten op eene schriftelijke mededeeling, waarop zij nogtans geen regt hadden.

Verder heeft de heer Thorbecke zich geregtvaardigd omtrent hetgeen door den heer Lightenvelt naar een schrijven van den Internuntius aan den H. Stoel betrekkelijk den voormaligen minister van Binnenlandsche Zaken is gezegd. Wij hebben 't reeds verklaard en wij herhalen het hier, wat den heer Thorbecke is gezegd kan onder geen opzigt voor eene mededeeling doorgaan. Dat is evident. Het doet ons slechts leed, dat de bakwame spreker daarvan partij heeft willen trekken om daarmede het gebeurde met de andere ministers te verzwakken. Bij de menigte van blijken dat de Internuntius werkelijk heeft medegedeeld wat hij geautoriseerd was te doen kennen, is in hetgeen hij omtrent den heer Thorbecke aan den H. Stoel heeft geschreven, op zijn hoogst genomen slechts eene onjuiste uitdrukking gebezigd, in het geval wij aannemen dat de heer Lightenvelt naauwkeurig heeft overgeret; wat de Internuntius berigt heeft. De Internuntius had aan den heer Thorberke geene mededeeling te doen; hij kon er slechts belang bij hebben om, op welke wijze dan ook, te vernemen hoe de minister van Binnenlandsche Zaken, die de ziel van het ministerie was, over de aangelegenheid dacht. Ook daarover alleen had de Internuntius berigt te zenden aan zijne lastgevers en zoo daarin al eene onnaauwkeurige uitdrukking mogt voorkomen, dan gelooven wij dat men zwakheid verraaft door daarop te drukken. Die zwakheid spreekt nog uit een ander feit, dat wij niet wilswijgend mogen voorbijgaan. Hoe komt de spreker toe, den orator zoo wagen aan te klagen, nadat de Internuntius althans mededeeling heeft gemaakt van hetgeen hij gehoord tegen de officieuze bewering van den heer van Sontheck, dat er belofte was gedaan van voorafgaande kennisgeving? Waarlijk het verwondert ons, dat de spreker zoo veel moeite heeft gehad, om over dat denkbeeldig bezwaar heen te stappen. Hij is er over heen gestapt, maar met uitzien en schoorvoetend, en dan nog in den toon als of het slechts van zijne zijde eene concessie was. Heeft dat niet den schijn, dat men zich wil vastklampen aan een stroohalm, die niet aanwezig is?

Ziedaar welke de inhoud is van hetgeen de heer Thorbecke heeft in 't midden gebracht. Men ziet daaruit, dat daardoor in het minste niet is verzwakt, wat de heer Lightenvelt heeft geopenbaard. Integendeel, de beweer-
ingen van den heer Lightenvelt zijn daardoor bevestigd; omdat zelfs is opgehelderd welke van de zijde onzer ministers de vermoedelijke oorzaak is van de *schijnbare tegenstrijdigheid* tusschen de beweringen van den Kardinaal Antonelli en de verzekeringen onzer ministers.

Zien wij nu wat de heer STRAENS heeft aangevoerd ten antwoord op de ophelderingen van zijn ambtvoorganger in het departement voor R. K. Eeredienst. De heer STRAENS heeft twee voorloopige aanmerkingen gemaakt, waarbij ook wij een oogenblik willen stil staan, omdat zij naar onze meening niet, zoo als hij scheen te denken, ten zijnen voordeele prejudiciëeren.

De eerste is deze. „Het is gebleken, dat het Hof van Rome weinig geneegen was de bedoelde voorloopige mededeeling te doen,“ Daarvoor voegt de spreker aan, en het onbeantwoord laten van het schrijven van 24 Maart 1852, omtrent dat punt door onzen toenmaligen minister van Britenlandsche Zaken, en het mondeling protest van den Internuntius tegen de bewering van den heer van Somsbeeck, dat de belofte tot die mededeeling officieus gedaan was, en eindelijk dat de H. Stoel zich nooit schriftelijk verbonden heeft tot die voorafgaande mededeeling. — Goed. Volgt daaruit nu dat er nooit iets is medegedeeld? Volstrekt niet. Zoo er iets uit is af te leiden, dan zou het dit zijn, 1°. dat, dewijl de H. Stoel zich tot geene voorafgaande mededeeling had willen verbinden, het dan ook vreemd is dat men daarop heeft blijven wachten; 2°. dat men meer acht had moeten geven op hetgeen de Internuntius aan het departement mondeling kwam bespreken. Het had eene waarschuwing moeten zijn, om het gouvernement te meer

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is f 3,00; voor de buitensteden f 6,00; franko door het geheele Rijk. Brieven, Gelden, enz. FRANKO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

Op de toelichting van den heer Lightenvelt, betrekkelijk het *avis préalable*, is geantwoord door twee der vorige ministers, de heeren Thorbecke en Strens. Het doet ons leed, hoewel niet alleen om deze aangelegenheid, dat de vorige minister van Buitenlandsche Zaken niet het regt bezat, om ook daar antwoord te geven. Wij missen den heer van Zuylen van Nyevelt steeds meer in de Kamer.

Het eerst voerde de heer Thorbecke het woord, zo wij vermoeden, om den stand der quæstie te formuleeren. Hij heeft dat vrij voldoende gedaan, al hebben wij daarop een en ander aan te merken.

De heer Thorbecke is begonnen met te omschrijven welke voorafgaande mededeeling aan onze zijde was verlangd." Dat is zeer goed gezien en draagt niet weinig bij, om de gunstie op te helderen.

De indruk waaronder hij was en bleef, en wij nemen zonder eenigen twijfel aan, dat die indruk in het ministerie algemeen is geweest, was deze:

„Voorafgaande mededeeling niet alleen van het getal der bisschoppen, niet enkel van de zetels, maar bovendien van de wijze van afkondiging hier te lande en *christelijke* mededeeling, waarop een gouvernementsadvies kon volgen.”

In de cirkulaire van 31 Maart jl. aan de kommissarissen des konings en de provincien gerigt, voegt de heer Thorbecke bij bovenstaande karakters der vergaardende vergadering, dat het gouvernement verlangde te worden onderzocht, op aandrang der goddelijke mededeeling, over den tijd en de wijze van het openbaar worden daaromtrent zijn gevoelen aan het Hof van Rome te kunnen mededeelen, en het, zoo noodig, in het belang der zaak en des lands, raad te geven hoe te handelen.

Ons gouvernement heeft dan verlangd, dat door den H. Stoel officieel of officieus, dat kwam er niet op aan, maar in allen gevalle *schriftelijk*, den tijd der invoe-
ring, de wijze waarop, het getal der Bisschoppen, de
zelels, en de wijze van afkondiging zou worden mede-
gedeeld, zoodat er een gouvernements-advies naar Rome
op kon volgen.

De heer Thorbecke wijst op vorige redevoeringen, en vooral op zijne bovengenoemde cirkulaire ten bewijze dat zulke mededeeling verwacht werd, niet slechts door hem, maar ook door al zijne kollega's. De cirkulaire toch was door hem in den ministerraad gebragt en daar goedgekeurd. En dewijl de betrokkene ministers daarheen niet zijn opgekomen, meent hij dat het in zijne cirkulaire vermeldt ook door hem werd verwacht. Dat draagt niet te betwijfelen en blijkt overigens nog overvloedig uit de latere verklaringen van den heer Strens over de handelingen der regering.

Wij aarzelen niet volmondig te erkennen, dat aan deze mededeeling in dien zin en naar die schatting niet is voldaan. En de heer Thorbecke heeft het regt, maar ook alleen in dien zin, om te verklaren: »Er is geene mededeeling, die op eenigerlei wijze als eeno hetzij officieele, hetzij officieuze mededeeling kon worden beschouwd.»

Intusschen, wij zouden kunnen vragen: wat noemt de geachte spreker eene officieuse mededeeling? Nemen wij een voorbeeld tot toelichting. Als een gezant, die herhaaldelijk verklaard heeft, dat hij zich tot geene voorloopige mededeelingen verplicht acht, desniettegenstaande in persoon verschijnt aan twee departementen, om hoe dan ook te doen kennen, dat zijn gouvernement op het punt staat om maatregelen te nemen die van invloed zijn op het land, bij wien u hof hij geakkrediteerd is; zou dat geene officieuse mededeeling zijn, omdat zij *mündeling* plaats heeft en niet alle bijzonderheden, ofschoon toch *sommige* voorname bevat? Wij willen daarover niet twisten. Genoeg is het, wat ook de heer Thorbecke erkent, dat er tusschen eene mededeeling, zooals ons gouvernement die verstaat, heeft, en een volstrekt stilzwijgen een middenweg is. Dien middenweg heeft de H. Stoel bewandeld.

De helderziende staatsman heeft dat niet alleen zeer

wende te doen hechten aan hetgeen de Internuntius van goedvinden mondeling te zeggen.

Op de tweede plaats zegt de heer Strens: »Bij den twijfel of niet eenige mededeeling aan het vorig ministerie zou zijn gedaan, moet men veronderstellen, dunkt mij, dat dit ministerie of eenige zijner leden, belang hadden de gedane mededeeling te ontkennen. Maar is dit niet ongerijmd? Het ministerie acht de mededeeling wenschelijk, het vraagt ze, het dringt er op aan, het beklagt zich later over het niet doen van die mededeeling en het zou die mededeeling toch ontvangen hebben; maar het ontkennen! Zou dit niet de ongerijmdheid zelve zijn?»

Wij hebben geen plan, om de goede trouw van 'tgeen daar is aangevoerd te verdenken. Wij onderzoeken dus niet, welk belang de April-storm bij den heer Strens kon doen gelden. Wij stellen dat geheel ter zijde. Wij veroorlooven ons slechts twee aanmerkingen, die aan de April-herenging geheel vreemd zijn. 1°. De Internuntius had bij belang op den 12 Januarij iets anders dan de zuivere waarheid te schrijven? Let wel, dat de 12 Jan. de dag is, waarop hij beide ministers was gaan spreken over eene zaak voor hem van groot gewigt. Wat hij gezegd had lag versch in zijn geheugen en was eveneens, op denzelfden dag, door hem medegedeeld aan een der vreemde gezanten. Neen, de Internuntius had of kon niet hebben eenig ander belang dan om de waarheid te schrijven van hetgeen hij dienzelfden dag had kenbaar gemaakt, en waaromtrent van zijnen kant eenige vergissing niet ligtelijk kan worden aangenomen. De Internuntius was niet gelust, maar slechts geautoriseerd, om naar goedvinden, kennis te geven. Wanneer hij dus schrijft, dat hij het gedaan heeft, zijn schrijven was geheel belangeloos, en des te meer geloofwaardig, omdat hij op denzelfden dag schreef, waarop hij deze voor hem allergewigtigste handeling had verricht.

2°. Wat onze ministers aangaat. Het is blijkbaar, dat zij weinige waarde hebben gehecht aan hetgeen de Internuntius op 12 Januarij kwam bespreken. Zou het dan te verwonderen zijn, dat hun uit het geheugen was geraakt, iets wat zij niet of althans niet genoeg hadden geacht? Wij verklaren ons ten minste aldus de houding van den minister van Buitenlandsche Zaken, den heer van Zuylen van Nyevelt, wiens loyaliteit wij steeds hebben hooggeacht. De heer van Zuylen heeft zich zeer ongenoegd betoond om zich met de kerkregeling in te laten. Dit is voor hem eene reden te meer geweest, om aan een mondeling gesprek niet die waarde te hechten, die hij aan een schriftelijke kennisgeving, welke hij verwachtte, gaf. Wat den heer Strens aangaat, onthoudt hij zelf daaraan niet eenige meerdere waarde heeft geschonken, zoo is zulks dan toch geschied door zijne toenmalige onderhoorige beambten, die wel degelijk daarop zijne aandacht hebben gevestigd, althans naar de verklaringen van den heer Lightenvelt. Wij zien wat de heer Strens daaromtrent aanvoert in een volgend artikel.

De Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft in hare zitting van gisteren aangenomen hoofdstuk IX A (Nationale Schuld) der Staatsbegroting voor 1854.

De beraadslagingen over hoofdstuk IX B (Departement van Financien) die gisteren zijn aangevangen, zullen heden worden voortgezet.

In de zitting van heden (9 Dec) is Hoofdstuk IX B met algemeene stemmen aangenomen.

Hetgeen in dit oogenblik in Baden voorvalt, zal wel door geen ernstig man slechts een weinig beteekenend accident geacht worden. Het geldt in Baden de groote kwestie, of de Kerk, schoon haar regt op de plegtigste wijze door den Staat erkend is, desniettemin van haar regt het genot niet mag hebben, dat in zoo verre de Staat haar daarvan het genot wil gunnen.

Zij, die tan onzer tijd voeren voor het onafhankelijke regter gezindheden, moeten, wanneer zij getrouw willen zijn aan hunne beginselen, in het gegeven geval partij kiezen voor den Aartsbisschop van Freiburg. »Ware eene geduchte grief tegen hen, wanneer zij diens regt niet kennende, zich aan de zijde scharen van hen, die uit al hun vermogen streven naar de oplossing van de Kerk in den Staat.

De geloofverwanten in Duitschland van hen, welke op het oog hebben, hebben niet de verbeelding op zich willen laden, dat aan de zaak van den Aartsbisschop mogt gegeven worden, om het herden Katholieke Bisschop is, die voor haar, ter handhaving van de schatplichtigheid der Kerk tegenover den Staat, in het strijdperk is getreden. Zien wij eerst met welke gezindheid, die het dodelijk laat doorschijnen aan welken kant zij zich eigenlijk schaaft, de *Neue Preussische Zeitung* zich over de zaak in kwestie uitlaat. Zoo ook zal de *Neue* is natuurlijk, dus zegt zij in een uitvoerig opstel, dat ook bij ons de belangstelling van alle partijen en rigtingen zich met aandacht vestigt op het merkwaardig

konflikt, dat thans in Baden tussehen de Katholieke Kerk en den Staat is opgeworpen. Alle dagbladen volgen opmerkzaam den loop van een strijd, die ons te veel aan de treurige wendingen herinnert, welke in ons vaderland hebben plaats gehad. De geldelijke bijdragen der Katholieken in Pruisen geven aan die belangstelling een hoogere uitdrukking, en het is aan geen twijfel onderworpen, dat ook de Pruisische regering met dezelfde belangstelling, die dat konflikt vordert, daar ook het Pruisisch gebied er mede gemoeid is — onder het kerkelijk beheer van den Aartsbisschop van Freiburg behooren ook de *Hohenzollernsche landen* — den loop er van volgt, en zulks evenmin tegenover de groothertogelijke regering als de Katholieke Kerk ontveinst. De regering heeft dan ook, schoon het door eenige nieuwsbladen medegedeeld berigt niet waar is, »dat Pruisen eene ernstige nota tot de groothertogelijke Badensche regering zou gerigt hebben,» bereids hare goede diensten te dier zake aangeboden, terwijl zij hoopt dat de redenen, waarop zij hare voorstellen grond, te meer zullen geschat worden, zoo door de plaats die zij in Duitschland te midden der Evangelische Staten inneemt, als door de wijze, waarop zij de zaken der Katholieke Kerk in Pruisen geregeld heeft, en die alzo zullen bijdragen, om van hare voorstellen het gewenschte gevolg te verwachten. Die tusschenkomst, welke uit het denkbeeld ontstaat, dat eene herstelling des vredes tusschen twee door haren aard op orde en instandhouding steunende magten eene noodzakelijkheid is, zal natuurlijk elke *inmenging in de kwestien zelve doen vermijden* en de beslissing en beantwoording er van aan de belanghebbenden overlaten. Immers, de les der ondervinding, die eenmaal ons door de *Keutsche kerk-kwestie* gegeven werd, leert ons, dat wij met het billijkst waurowen alle pogingen moeten gadeslaan, die, op politieke krachten en middelen steunende, aan rigtingen en organisatiën tot het kerkelijk gebied behorende, eene leiding en grens willen geven. Om die reden dan ook zal de Pruisische regering, wat de deelneming onzer nieuwspapieren ter zake van het Badensche konflikt betreft, gelijk heiden de officiële Pruisische korrespondent mededeelt, zich onpartijdig gedragen.

Krachtiger is de taal van eenen anderen verdediger van de regten der godsdienstige gezindheden tegenover den Staat, van den uitstekenden, onzen lezers welbekenden protestantschen, hoogleeraar H. Leo. In het *Folksbl. f. St. u. L.* spreekt hij over het konflikt in Baden, volgenderwijs: »Ook in Duitschland verheffen zich ernstig de kerkelijke konflikt, en blijkbaar is de tijd niet verrekenen, om aan de wettelijke heeling, aan het opheffen der oorspronkelijke nadeelen te denken, die onze natie sedert drie eeuwen drukken, als men zich voor oogen stelt, hoe b. v. in Baden de bureaucratie zich alle moeite geeft, om de Katholieke Kerk te weerstreven. Dat hieruit, hoe zij ook moge tegenspartelen, voor de bureaucratie een nederlaag zal ontstaan, behoeft geen betoog, mogt ze al door gewelddadigheden een schijnbaar resultaat verkrijgen. Wij, Pruisen, kunnen daarop zeggen: *experto credas Ruperto!* Wij weten wat uit de handelingen tegen den Aartsbisschop van Keulen ontstaan is, terwijl zelfs wij, Protestanten, den zaligen *Drosie zu Visschering* voor zijnen heldenmoed danken, daar hij ons bovendien roepens de behandeling van kerkelijke zaken degelijk heeft ingelicht. Indien nu ieder voor de zaken, welke hij in zijn leven te verdedigen heeft, zulk een eenvoudigen heldenmoed toonde, voet bij stuk hield en geen haar breed wijken wilde, hoe spoedig zou dan voor zulk een vuur de bemiddelende, armzalige, philistros-zachte zalf, die men in onzen tijd op alle konfliktien strijken wil, smelten, en het moeilijke treurspel van ons leven met geest en kracht beziel worden, terwijl thans alles uitgeput in elkander zinkt en diensvolgens niets beslist, maar alles verdaagd wordt.»

Wij hebben bij deze woorden slechts dit aan te merken, dat, wie voet bij stuk wil houden, een vasten grond onder zich moet hebben.

Wij vinden in de *Utrechtsche Provinciale en Stads-Courant* het volgende ingezonden stuk:

»Aan de Redactie van de *Utrechtsche Provinciale en Stads-Courant.*

»Wanneer in uwe Courant van den 7 Dec. 1853, aan de *Tijd*, het verwijt wordt gedaan, van ten aanzien der zamenvestiging onzer Provinciale Staten, voor zooveel de R. Kath. leden betreft, slecht te zijn ingelicht, met opgave van hetgeen dienaangaande de waarheid is; dan zoude men vermeenen dat die opgave ook niet de waarheid moet overeenkomen: — dit is echter niet het geval; de waarheid is daarentegen, dat noch de heer J. Vos noch de heer D. C. J. Harmsen tot de R. Kath. kerk zijn behorende, en dus ook in geen deele geacht kunnen worden meer dan eenig ander lid der Prov. Staten, dat Kerkgenootschap in het bijzonder te vertegenwoordigen. Ook een niet R. Kath. lid van gemelde Staten.»

Door de geseide oppame dezer regelen haasten wij ons te herstellen, wat wij door de plaatsing van het

ons toegezonden stukje van 11. Dinsdag abuis hebben vermeld.»

Men schrijft ons uit Roelofarendaveen, dd. 7 D. Heden is alhier door het kerkbestuur van de R. K. meente, aan den heer J. de Koning te Leyden, eene somma van f 60,400 aanbesteed, het bouwen eene nieuwe Gothische Kerk met Toren.

Gisteren morgen heeft, omstreeks 9 ure, te Rotterdam eene vrij ongemeene gebeurtenis plaats gehad. In de oostzijde van de Leuvehaven werd eene drift naar eene der veebooten gedreven. Toen deze, nabij de Leeuwensteeg een nieuw opgetrokken pand seerden, waarvan de schutting open stond, vond hunner goed om naar binnen te stappen. Het staitte al spoedig tegen den trap en beproefde, moedelijk gejaagd, dien op te klimmen. In de die op de randen der treden (om beschadiging te komen) gespijkerd waren, vond hij steun voor zijne ven, en steeg aldus naar boven. Op de helft der twe verdieping, bevond zich een werkmán, die, toen os hem genaderd was, den vreemden bezoeker zo vriendelijk bejegende, dat deze van de trappen te de eerste verdieping terugviel. Dit liep echter niet der schade af, want de os maakte door zijn zwaai een zoo groot gat in den versch gemetselden hof muur, dat de kamerdeur niet behoefde geopend worden om hem binnen te laten. Hij worstelde, werkelijk door dezen ongewonen toegang in het ven en bevredigde de nieuwsgierigheid der toeschouwer de straat, door zich, zonderling genoeg, voor een vensters te vertoonen. Was dit belagchelijk, het tevens in de gegeven omstandigheden nuttig; want os zich in de ruiten spiegelande, bleef eensklaps staan, hetgeen aan zijne vervolgers de gelegenheid hem te binden en op den grond te werpen. Men vervolgens planken op de trappen en liet den ongediglen gast toen zachtjes naar beneden glijden. Ho wij niet vernomen hebben, dat daarbij ernstige onlukken gebeurd zijn, zoo is het toch eene aanwijzing die niet over het hoofd gezien behoort te worden.

Heden worden van regeringswege ten behoeve kamers van koophandel en fabrieken, vermeld bij der circulaire in de *Staats-Courant* van 29 Junij verzonden exemplaren van het Belgisch handelsverover het jaar 1852.

De M. Keur van den Pruisischen Aartsbisschop Utrecht eene jaarwedde van f 1800 en aan den Jan nistischen Bisschop van Haarlem eene jaarwedde f 1300 toegekend.

De Minister van Binnenl. Zaken maakt bekend gedurende de buitengewone rivierkorrespondentie bij gang of hoog opperwater, worden de berigten (do de eersaanzewende ambtenaren van den Waterstaat de na te melden stations, bij de kantoren van de Bijkstelegraaf aangeboden, als Regeringsberigten beheld.

2. Deze stations zijn: Arnhem, Lent, Vreeswijk, Gorinchem, Dordrecht en 's Gravenhage.

3. De regeling van de telegraafdienst, in verband met de buitengewone rivierkorrespondentie, wordt gedragen aan den inspecteur van den waterstaat in gemeene dienst. Hij verstaat zich deswege met zijn ambtgenoot in de 1ste inspectie.

4. De inspecteur in algemeene dienst bepaalt de dringende gevallen, dagelijks welke telegraafkant gedurende den nacht geopend blijven.

5. Het tijdelijk telegraafkantoor te Gorinchem wordt gedurende de buitengewone rivierkorrespondentie, tot het overbrengen van bijzondere berigten met de over kantoren in verbinding gesteld.

6. Voor het overbrengen van een enkelvoudig berigt tusschen Gorinchem en een der kantoren Amsterdam, Dordrecht, 's Gravenhage, Rotterdam of Utrecht, wordt 50 cs. betaald.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN

FRANKRIJK.

PARIS, 8 December. Volgens de jongste tijding uit Konstantinopel aangebragt, hebben de Turken aanzienlijke voordeelen behaald aan de Aziatische grenzen. De Turken moeten zich meester gemaakt hebben, twee Russische Forten.

De *Independance Belge* maakt bij het opgeven van de namen der Forten, de opmerking, dat zij in onderscheidene dépêches telkens anders luiden en dat men benamingen onder 't oog krijgt, die op niet een Fort en in niet een woordenboek zijn te vinden. Men dus ligt in de war kunnen gebracht worden en meent dat er twee, drie, ja meer plaatsen waren genoemd, daar toch later blijkt, dat het slechts één en dezelfde plaats is, die verschillend gespeld was, al naar om de Turksche of Russische benaming heeft gegeven. Daren

boven brengt de spoed der telegraphische dépêches en het onduidelijke schrift veel bij om van een en denzelfden naam verschillende lezingen te krijgen.

Men meent te bespeuren dat Oostenrijk zich meer en meer bij de Westersche mogendheden begint aan te sluiten.

Van het nieuwe Weener voorstel is nog niets naders bekend geworden.

— In het *Journal de Francfort* was opgegeven dat Omar Pacha een legioen van 6000 uitgewekenen onder zijne bevelen had, doch eene partikuliere korrespondentie uit Konstantinopel spreekt zulks bepaald tegen en vermoedt dat het Goet-Rusland bezogtigde blad, wederom, als naar gewoonte, leugen en lastertal te baat neemt, ten einde de heerschzucht van Ruslands autokraat te bewimpelen en een gunstiger voorkomen te geven. In het leger van Omar-Pacha dienen wel eenige uitgewekenen, die tot het Islamisme zijn overgegaan, maar de 6000 Polen en Hongaren zijn nergens te vinden dan in de kolommen van het Frankforter blad.

Naar huff van dezelfde korrespondentie zou Lord Riddell voor het uiterlijke zich steeds blijven gedragen als een diplomaat, die den vrede door politiek en overkomsten wil blijven handhaven, om zooloende eene geëgelde diplomatieke korrespondentie te kunnen overleggen, maar inderdaad besloten zijn om aan Turkije de hand te leenen en de verwatenheid van Rusland te vernederen.

De inwijding van het standbeeld van den maarschalk Ney heeft met veel luister plaats gehad. Het is opgericht ter plaatse waar de maarschalk nu 38 jaren geleden is doodgeschoten. De minister van oorlog en de heer Dupin hebben aanspraken gehouden. De laatste heeft beweerd dat het vonnis aan den maarschalk Ney voltrokken niet alleen streng, maar onregtvaardig en onwettig was, dat het toenmalig ministerie onder den druk der buitenlandse wapenen en met verachting der traktaten den edelen krijgsman had opgeofferd. De spreker achtte het echter eene oosterlijke eer voor ieder, wanneer men uit den strijd der burgerlijke bevoering, zoo glorieijk weder opkwam als thans de maarschalk Ney te midden der torjuchingen van het nageslacht.

Het bewind van het groot-hertogdom Baden, heeft het officieel stink door het land doen verspreiden, waarin het zonder omwegen verklaart, dat voortaan de ordonantie van 1834 in alle hare strengheid zal worden toegepast. Zie hier eenige uittreksels:

» Het onderwijs der katholieke godsdienst is onderworpen aan de reguleering van den Staat, welke de bevoegdheid heeft de schoolplaatzen en de godsdiensten toe te laten of te verwerpen. (§ 4)

» De uitoefening der katholieke eredienst is afhankelijk van het goedvinden van het bewind. Dat bewind beslist of de pastoors de mis en de overige kerkplegtigheden mogen bedienen naar de regelen, voorgeschreven door den Bisschop en of de leeken al of niet de voorschriften van vasten en onthouding moeten opvolgen. (§ 4)

»Het gouvernement heeft het volle regt, wanneer het goeddunkt het Aartsbisshoppelyk paleis te Freiburg opgerigt, te suprimeren.

Wat de diocesaan maatregelen betreft, het gouvernement is bevoegd, wanneer ze niet zuiver en eenvoudig tot het geestelijk gebied behooren, ze aan te nemen of te verwerpen (§ 18).

De Paus heeft niet meer te beslissen in kerkelijke geschillen (§ 18)." 197

Het protestantsche gouvernement van Bader heeft zich in het hoofd gezet de geestelijkheid en de katholieke bevolking des lands aan dit steeksel te onderwerpen.

De *Ami de la Religion* schrijft dat Mr. de bisschop van Orléans aan zijne geestelijkheid bijeen herderlijken brief heeft toegezonden, het verwonderenswaardige schone mandement van den heiligen en grootmoedigen Aartsbischop van Freiburg, tegelijk de priesters van zijn Bistom uitnoodigende om te bidden voor de zoo glorijrijk beproefde Kerk van den Boven-Rijn, en voorts om inschrijvingen te openen.

In een cirkulaire van Mgr. den Bisschop van Montpellier leest men:

In sommige kleine vorstendommen van Duitschland
 ziet men hoe thans de nietsbeteekende en jammerlijkste
 beïnvloeders zich durven verstanten tegen de katho-
 lieke Kerk, zulke vervolgingen aan te rigten, die nog
 nooit, zelfs al gingen zij uit van grooten en magtiger
 vorsten, die een goeden uitslag zijn gekroond, om
 op zoo onbeschaapde wijze een Aartsbisdom, dat zijne
 pastoors wil benoemen, en verhouden aan de hoogerplig-
 ten van zijn ambt, door broedghet in konstaante
 bereijning, iets zoo ongehoord, dat het eenstemmig
 oordeel der dagbladen noodig is, om geloof te kun-
 nen slaan aan zoo spoorloze dwaasheden en uitzinnig-
 heden, gepleegd in het midden der 19e eeuw.

057 Mgr. de Aartsbischop van Parijs heeft een brief
gezonden aan Mgr. den Aartsbischop van Freiburg m
waarin hij zich onder anderen dus uitdrukt, omtrent B
het door dien prelaat uitgevaardigde mandement: be

„Ik geloofde de stem te hooren van de eerste eeuwen der Kerk, de stem van een dier oude belijders des geloofs worstelende tegen de vervolging; het is dezelfde standvastigheid, dezelfde kalmte, dezelfde liefde. Wees gezegend, Monseigneur, voor dit groote voorbeeld en deze groote stichting welke gij ons geeft. God heeft u daartoe uitgekozen, om uw verbod wakkenden onderdorp en de lange reeks uwer leugden.

„Nee, wij zijn geen oproerlingen! de Duitſche gou-
vernementen weten het beter dan iemand anders; maar
er zijn gevallen dat wij voor heel de wereld liet woord
van ons wapenschild moeten uitspreken, namelijk dat
woord: 'welk wij ontvangen hebben van de Apostelen,
van de martelaren en van de belijders: *Melius est obe-
diere Deo quam hominibus.*

„Wat zijn zij ongelukkig die zich als uw vijanden verklaren! Met de stukken van een sinds lang verbrijzeld wapen, met versleten vooroordeelen tasten zij u aan, u Monseigneur, die onschokbaar vasthoudt aan de beginselen der heilige oudheid, die zelfs door de opinie van het geheele beschaafde Europa in dit oogenblik worden beleden en gekoesterd. Welk een eilandig anachronisme, nog heden ten dage zich te willen vastklemmen aan het Jozepheismus!”

DUITSCHLAND.

WEENEN, 30 Nov. Hetbij besluit der zevende Generale Vergadering der Katholieke Vereeniging in Duitschland tot den Haag. Heer Aartsbischop van Freiburg, Hermann von Vikari gerigt schreeven, luidt als volgt:

»Hoogwaardig Heer Aartsbisschop! Genadige Heer!
De zevende algemeene Vergadering der Katholieke Ver-
eeniging in Duitschland, voelde zich bereids bij den
aanvang der verwikkelingen waarin zij U bevindt ge-
noopt, oog en hart op het Hoogwaardig Episkopaat der
Bovenrijnsche Kerkprovincie te richten. Wij allen die
hier vereenigd waren hebben met innige deelneming
de gesteldheid gadegeslagen, welke de gebeurtenis-
sen in de Kerk-provincie hebben veroorzaakt. Met
diep leedwezen hebben wij overwogen de bezwaren en
moeijelijkheden welke aldaar de herstelling van onkrenk-
bare regten en eene onverhinderde werkzaamheid onzer
Heilige Kerk steeds weerstreven. Wij hebben echter
tevens in niet mindere mate troost en vreugd gesmaakt
bij den aanblik der standvastigheid, waarvan het Hoog-
waardig Episkopaat blijk gegeven heeft, in alles wat
toet in overeenstemming van den Heiligen Stoel van
Petrus en wat zijn Opperherderlijke plicht het gebod
geeft. Onze dankbaarheid aan den Heiligen Stoel en
aan de Heilige Voorzienigheid behagen moge, het verstand en
den wil der menschen te verlichten en te leiden, opdat
de hindermissen en tegenstrijdigheden afgewend, en die
instellingen hernieuwd en duurzaam bevestigd worden,
welke de regten en de onvermoeide pogingen van het
Hoogwaardig Episkopaat ten doel hebben en tevens tot
het ware heil van Kerk en Staat, van vorsten en onder-
danen strekken. Terwijl wij ons voelen aangespoord onze
aanhoudende en innige deelneming, ontken niet, en in
onze waarheid jegens Uw Hoogw. Aartsbischoppelijke Genade,
den oppersten Metropolitaan der kerkelijke provincie te
ontboezemen, koesteren wij ook den Hoogwaardigen Bis-
chop der provincie dezerlei gevoelens, waarmee wij
de eer hebben ons te noemen van U.H.W. Aartsbischop-
pelijke Genade de gehoorzame dienaren.

H. GRAAF ZELL, *President*,
H. GRAAF O'DONNELL, *Vize-President*,
DR. A. GIESSEN, *Sekretär*.

Weenen, 27 Sept. 1853.

KEULEN, 7 Dec. Men schrijft uit Aken 3 Dec. Het hier staande *Congregan-gesellschaft* eene Katholieke vereeniging, waarvan de leden, zoowel staats-ambtenaren, als handwerkli-
oeplieden en hooge fabrikanten telt is door den kon-
politie directeur ontbonden geworden. Die vereeniging
in 1845 gesticht en door de kon. regering goedgekeurd
eelt tot hertoe *zonder statuten* bestaande in een verhe-
eel nat dat die vereeniging *reclame* heeft en ook in
1848 al hare vermogens uitgevend ter handhaving van
orde en rust en 't is grootendeels aan haar te danken
dat destijds de anarchische pogingen hier weinig ver-
aagten; terwijl zulke in andere steden het tegendeel was.
Ik bij de verkiezingen en andere gelegenheden heeft
de vereeniging niet zonder persoonlijk gevaar tegen den
room der revolutie een daaf opgevoerd. Hare werk-
zaamheden werden dan ook zoo geschat dat zelfs pro-
stantsche staats-ambtenaren hare vergaderingen bij woon-
ens. Toen echter het wet van 11 Maart 1850 over de
vereenigingen en genootschappen verscheen, heeft de
instantia *Vereeniging* staatkundige zaken te behande-
n. Zij is intusschen voornemens statuten te ma'en en
zeft daarbij het behandelen van openbare zaken zich
behouwen.

— Dusseldorp, 3 Dec. De hier den 26 der vorige maand in beslag genomen uitgave van den Nijderlänken brief van den Aartsbisschop van Freiburg is van dat beslag ontheven en veroorloofd dien te mogen verkoopen.

Het dekanaat Rees, bestaande in 15 kapellen, heeft een adres aan de gevangen genomen geestelijken in Baden, aan de Eerw. heeren kapellanen Höle, Ritter, enz. te Karlsruhe en den domvikaris Kastle te Freiburg gezonden.

Ook door de bevolking der oud-Katholieke stad Munster is een adres van deelneming aan de H.W. Aartsbisschop van Freiburg gezonden, alsmede heeft de philosophische en theologische fakulteit van Paderborn, de academie te Munchen en de vereeniging van den H. Norbertus te Breslau, zich van die belangstellenden taak gekweten. De geestelijken van het Glatzer-vikariaat onder het aarts-dioccees Praag, hebben gezamenlijk een adres aan den H.W. Aartsbisschop von Vicari gezonden.

Schoon niet uitdrukkelijk bevolen, is nogtans de herderlijken brief in de meeste kerken van Hohenzollern afgekondigd. De door de Hoogw. Aartsbisschop voorgeschrevene godsdienstoefeningen worden talrijk bezocht.

BELGIE.

BRUSSEL, 8 December. In het dagblad *Le Bien public* leest men:

Zoo reeds de heidenen met bewondering opzagen naar den onuitgbaren moed van den man, die te midden der op hem aanstormende gevaren onwrikbaar stand hield, welk een vertroostend schouwspel is het, dan niet voor den Christen, wanneer hij een volijder des geloofs voor oogen heeft die noch door den flikteglans der wereldsche ijdelheden noch door het geweld kan bewogen worden om den gewijden schat hem toevertrouwd door de Kerk, in handen te geven van een magtigen vijand. En zulk een schouwspel, de Hemelen waardig, geeft ons de waardige Aartsbisschop van Freiburg met zijn kapittel en de getrouwe geestelijkheid van Baden. Zij vreezen noch berooving, noch boeien, wanneer de hiërarchie, de tucht en de vrijheid der Kerk zich in gevaar bevinden.

De geestelijkheid van het bisdom van Gent, welke ook dikwijls aan zware beproevingen was blootgesteld, kon niet achterblijven om deel te nemen aan de heilige vreugde waarmede God het hart Zijner getrouwe dienaars overstelpt, die vervolging lijden om de regvaardigheid. Wij vernemen dan ook, dat Mgr. de Aartsbisschop van Gent aan Mgr. den Aartsbisschop van Erieborg een brief van gelukwensching heeft gezonden wegens de onverschrokken standvastigheid, door hem getoond tegenover de geweldenarij van een zinneloos of verleid gezag. Ook het kapittel van Gent heeft aan het kapittel van Freiburg zijn bereijdering medegedeeld voor de komst van den Heiligen, waarmede het de verhoopen het bisdom en de Kerk verrijkt. Wanneer de Leviten zich dus op het heilige gebied begehaard om den Tabernakel, de Heilige Ark behouden: de Kerk van Baden zal niet in hetten geslagen worden, wat hare vijanden ook wöllen.

STADSNIEUWS.

BURGERLIKE STAATS

AMSTERDAM 8 December

BEVALLEN (3 Dec.): A. P. aan Eik, geb. van der Hoop,
 (6 Dec.): A. Staggge, geb. Sparenberg,
 OVERLEDEN (1 Dec.): J. Toens, 54 j., wed. van
 van Rumpst, wed. P. M. Weddink, 65 j., geb. van
 Dec.): J. Hietberg, 85 j., 4 m.

H. V. DELSREITH, JR.

MANMART.

AMSTERDAM, 9 Dec Tarwe zonder handel.
Rogge / 2 hooger: 117, 118 & n. Petersh. / 500. 1180.
Gerst en Haver zonder handel.
Beekweit prijshoudend: 123 & Nijkerker / 200. 1180.
Op 9 valen Olie in Apr. en Mei ek. / 72. 1180.
Raapolie op 6/w. / 39½, Vliegend / 38. 1180.
304, 1; Sept. / 38; Oct. / 38, 1; Nov. / 38, 1; Dec. / 38, 1.
ijnolie op 6/w. / 31½; Vliegend / 30½, 1; Maart. / 30, 1.
in Mei ek. / 30. Hennepolie op 6/w. / 38½; Vliegend / 37.
SCHIEDAM, 8 Dec. Moutwijn / 19. 90. 1180.
amst. Proef / 24,75, per Ned. vat zonder fust, zonder de
elasting:

ANTWERPEN, 5 December. Koffij. Gedraan 1200 balen
t. Domingo.

Graanmarkt. Op nieuw neiging tot verhooging; sedert gisteren zijn aanziedlijke zaken in Tarwe voor konsumptie en voor Frankrijk gedaan. Rogge weinig aangeboden en tot hooger prijs gehouden.

Londen, 7 December. *Suiker.* Zeilende ladingen ge-

Koffij. Ceylon. Plantage meer gevraagd, grootendeels voor consumptie; alle soorten tot vaste prijzen.

1837 zak, 1459 colis in veiling aangeboden, hebben geen

Talk. Stil. St. Petersburg, in loco X C 56 s.

LIVERPOOL, 6 Dec. (Reuter). De prijzen van

loten. Bij die van Vrijdag vergeleken zijn de prijzen hetzelfde gebleven. Verkocht 5000 balen.

